

El triumvirat Guitart-Pedraza-Rotger fent política a la terrassa de l'Hotel Royal Plaza.

RAFA GIL

CULTURA

Els consellers de Cultura dels Països Catalans es reuniran trimestralment per confrontar projectes

Cimera a Eivissa

Un mercat cultural de deu milions d'habitants. Aquest ha estat l'objectiu de la reunió entre Joan Guitart, Pilar Pedraza i Bartomeu Rotger, tres consellers de Cultura que volen apostar, a totes, per la normalitat.

El tabú es desplomava damunt l'escenari cultural. Era a Eivissa, en la primera cimera de consellers de Cultura, el 10 de setembre de 1993. Pocs se n'han fet ressò. La cultura torna a ser un espai de consens per als tres principals interlocutors governamentals. La reunió anual del Patronat Ramon Llull –l'únic organisme cultural comú als tres governs autonòmics, constituït el 7 de maig de 1985– i la presentació pública del segon volum (*Llibre del gentil i dels*

tres savis) de les obres d'aquest filòsof medieval, forjador de la llengua literària catalana, constituïa una cimera cultural que traspassava els límits coneguts de la prudència malaltissa.

Els consellers de Cultura d'aquesta àrea comuna, tan òbvia com impronunciable, atacaven el tabú –el nom de la cosa– desviant-se per la dreuera dels fets. Es poden fer moltes coses i, a més, és necessari fer-les. Sobretot perquè l'horitzó polític s'havia aclarit força. La proposta d'aquesta reunió entre consellers de Cul-

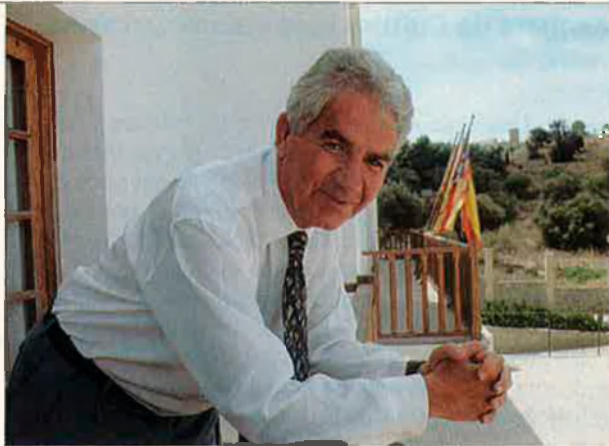
tura de parla catalana sorgia del conseller de Cultura del Consell Insular d'Eivissa, el filòleg Joan Marí Tur, que n'havia parlat al conseller de Cultura de les Balears anterior, Tomeu Vidal, en un dinar al Diplomàtic de Palma, hores després de l'enterrament de Josep Maria Llompart. El govern balear va assumir la iniciativa en el millor moment.

Les excel·lents relacions personals entre els càrrecs de confiança de Barcelona i València asseguraven, també, que els ponts fossin sempre transitats, però si Ei-

vissa era possible era perquè els presidents havien decidit de posar fi a la comunicació permanent. Jordi Pujol, el 31 d'octubre del 1992, al sopar dels Premis Octubre, establia aquesta voluntat política: "Tenim una absoluta, i de fet, obligada necessitat d'aliança". Calia, doncs, posar-la en pràctica. El 2 de març del 1993, Lerma i Pujol es trobaven, en visita oficial, a València. Les virtuts de l'arc mediterrani i l'amabilitat socialista eclipsaven recels. "Normalitzar relacions" es convertia en una prioritat. Dos mesos abans, el 19 de gener, Gabriel Cañellas rebia Jordi Pujol al seu despatx de Palma. Els interessos, sovint contraposats, de Populars i mallorquinistes coincidien en el reforçament dels vincles amb Catalunya. En aquest cas, s'insistia a "aprofundir relacions". Normalitzant o aprofundint, el triangle presidencial dels Països Catalans deixava llum verd, a principi d'enguany, per a reestablir un cert consens unitari. Eivissa n'ha estat la primera conseqüència. Ha estat fàcil. A penes fa un any, hauria estat inviable. EL TEMPS ha resseguit, des d'Eivissa, els fils d'una cimera històrica.

DINANT LA GENT S'ENTÉN

La jornada eivissenca va convertir-se

Joan Marí, el conseller de Cultura eivissenc, ha estat el promotor d'una trobada històrica. RAFA GIL

en un exercici de realisme màgic. Trencat el tabú, Joan Guitart, Pilar Pedraza i Bartomeu Rotger van discutir allò que es pot fer, ara mateix, per la cultura comuna des de cada comunitat. El teatre, la música, el cinema, la dansa, la literatura, la telemàtica, el folclore, la música, la llengua..., tots els aspectes eren, són, negociables. Hi haurà convenis, acords i suport mentre les tres administracions públiques hi trobin raons d'efectivitat i racionalitat. N'hi van trobar tantes, de fet, que els consellers de Cultura es creuaven mirades de complicitat i es deien, en veu alta, els pensaments senzills. Lògics:

"Deixem-nos de romanços i mirem què podem fer". Guitart i Pedraza reconeixien, en cada gest, que calia redreçar un absurd constatable: Catalunya i el País Valencià mantenen més intercanvis culturals amb comunitats foranes que entre elles mateixes. Tanmateix, la jornada va ser més aviat escassa. De temps, no pas de ganes.

Esclaus de l'agenda, els consellers aterraven, passades les dotze, a l'aero-

port d'Eivissa que l'avió verd caqui del cantant Bon Jovi -descansant a Ibiza- havia convertit en memorial de Pearl Harbour. Els amos de l'agenda, o els caps de gabinet, sense els quals no existirien consellers ni ministres, havien programat, amb un minutatge implacable, un programa d'actes tan curt com esgotador. Al migdia, dinar privat, a quarts de cinc, conferència de premsa, a quarts de sis, la cimera, a quarts de set, patronat Ramon Llull, a l'últim quart de vuit, salutació del president del Consell Insular. De cloenda, a les vuit en punt, l'acte de presentació del segon volum de les obres de Ramon Llull. Aquest podria ser el resum d'una competició contra rellotge per a establir ponts culturals però, fins i tot en plena cavalcada, els polítics tenen meandres de tranquil·litat on és possible de xerrar sense presses. A la darrera planta de l'Hotel Royal Plaza, després de foragitar els caps de gabinet, Joan Guitart, Pilar Pedraza i Bartomeu Rotger van poder entaular-se al restaurant cobert per celebrar-hi la veritable cimera silenciosa. Disposaven de l'esplendorosa vista del mar llepant la murada que envolta Dalt Vila, el nucli antic d'Eivissa clavat sobre un turó prominent. Just davant, els reflexos blavencs de la piscina despistaven la vista de les autoritats cap als cossos teutònics, o adolescents, que aprofitaven el darrer sol d'estiu. Però aquell migdia de divendres, els consellers de Cultura van fer-la petar a soles i van dir-s'ho gairebé tot. Els escassos espies que van acostar-s'hi van comprovar, prenent l'aperitiu a la terrassa, la fluïdesa d'una conversa amical.

Poca estona després, en presència dels mitjans de comunicació illencs com *Canal Mediterráneo* o *Diario de Ibiza*, forans com TV3, els tres consellers es mostraven satisfets de l'encontre, però

Pilar Pedraza i Joan Guitart en actitud de plena efusió. RAFA GIL

Entrevista als tres consellers de Cultura dels Països Catalans: "Tenim un mercat cultural de deu milions"

Una llarga taula de fusta noble. Una sala que reuneix, habitualment, els membres del Consell Insular d'Eivissa i Formentera. Un escenari insòlit, al capdavant. Un divendres, 10 de setembre, a tres quarts de vuit del vespre, o d'horabaixet, EL TEMPS entrevistava els consellers de Cultura que s'havien reunit minuts abans per parlar –"materialitzar", en clau política– uns contactes que poden esdevenir, a la fi, ordinàries sessions de treball. Joan Guitart, Pilar Pedraza i Bartomeu Rotger, en rigorós ordre alfabètic, debatien, amb la naturalitat que els polítics executen la feina, allò que temps enrere hauria estat un sacrilegi. Parlaven, com si res, de treballar plegats.

JOAN GUITART. Les coses no succeeixen per casualitat o per atzar, ans són el resultat de processos concrets. Avui hem parlat d'aquest patronat Ramon Llull, que funciona des de fa molts anys, que ha publicat unes edicions crítiques de l'obra lul·liana, que té un seguiment de les institucions implicades i que, per tant, és fruit d'una dinàmica gens casual. Les tres administracions havien mantingut contactes en diversos aspectes: els centres dramàtics han viatjat a València o a Barcelona, s'han fet exposicions de pintors valencians, també amb les Illes, i s'han tractat sovint aspectes de política lingüística. Em sembla que s'han anat fent coses. Ara bé, cal tenir present que aquests darrers mesos hi ha hagut reunions entre els presidents de les comunitats autònomes de parla catalana. La situació, doncs, fa que aquesta reunió d'avui pugui considerar-se l'inici d'una etapa en la qual les coses tindran una continuïtat més definida. Bartomeu Rotger deia que ens trobéssim cada tres mesos i que els directors generals es veiessin la setmana vinent (la setmana passada per al lector), i això vol dir que hem vist la possibilitat de treballar plegats en aspectes que són el resultat de l'actuació dels respectius departaments de Cultura. En aquest moment, i això convé

de remarcar-ho, hi ha una voluntat política i administrativa, formal i ben establerta, de definir un terreny comú de col·laboració. Però tingui present que no es pot tractar només d'un desig de les administracions: els protagonistes de la cultura també s'hi han d'implicar, perquè l'exercici cultural correspon a la societat civil del País Valencià, de les Illes Balears i de Catalunya. Una actitud favorable dels agents i dels receptors de la cultura facilita aquest procés de col·laboració. Almenys, el que és segur és que es dona la voluntat política de les persones que estem assegudes en aquesta taula. Ara bé, nosaltres podem actuar sobre la realitat, dinamitzar-la o influir-hi, però no podem construir-la.

BARTOMEU ROTGER. Efectivament, d'acord.

PILAR PEDRAZA. En tot.

EL TEMPS. Quin sentit dona Balears a aquesta trobada?

BARTOMEU ROTGER. En el meu cas, voldria destacar tres qüestions. Primera, l'esperit. Hi ha un mateix esperit en les tres comunitats autònomes, representades pels seus governs. És important de tractar tot de temes comuns, és important que ens vegem i és important, a més, d'institucionalitzar aquestes converses, perquè no siguin esporàdiques ni es limitin a ser un catàleg de bones intencions. El plantejament ha d'estar ben estructurat i ara és el moment de posar-ho en pràctica perquè, com deia el conseller Guitart, responen a un procés de voluntat política. A més, qualche cosa es mou en la superfície. La realitat empeny en aquest sentit. Efectivament, nosaltres no feim la cultura, però estimulam que es pugui fer, i aquesta realitat ens estimula, a nosaltres, a cercar fórmules de col·laboració. Un segon aspecte que m'agradaria de destacar és que no es tracta només d'un esperit, sinó que es pot parlar d'una concreció. No hi ha idees. Hi ha la idea de materialitzar propostes. Tots els acords i convenis que exposam en aques-

tes jornades de treball seran estudiats i concretats pels directors generals. Això vol dir, en un termini curt, propostes concretes que interessin les tres comunitats. En tercer lloc, pens que, encara que a vegades no arribem a acords puntuals, la possibilitat de conversar sobre la llei de mecenatge, per exemple, de compartir opinions sobre un tema que ens afecta i ens preocupa, és realment bo, ens enriqueix a tots i ens permet d'aportar més coses a aquestes trobades. I m'agradaria de remarcar la satisfacció que aquesta primera reunió s'hagi produït aquí, a les Illes Balears, que, a més, sigui a Eivissa, que per ventura és una novetat, i que, d'aquesta manera, es desconcentri l'activitat cultural de tal manera que la propera reunió sera a Maó, la capital de Menorca.

EL TEMPS. La tercera reunió, a València?

PILAR PEDRAZA. Encara no ho sabem, però és quasi segur que l'organitzarem nosaltres. Ara, és secundari. El que importa és que es mantinga aquesta dinàmica.

EL TEMPS. La consolidació de l'espai, o arc, mediterrani ha contribuït a incentivar aquests vincles culturals?

PILAR PEDRAZA. Potser sí. En tot cas, el que cal destacar d'aquesta col·laboració que volem dur a terme és que les relacions han arribat a un estat de maduresa. Perquè ha passat el temps i hem après a desenvolupar les potencialitats de cadascú i a conviure en plena harmonia. En fi, hem après a dur una vida política normalitzada; ens hem dotat d'uns instruments culturals que ara faciliten aquest camí de cooperació. El País Valencià, per primera volta en la seua història, ha aconseguit uns instruments culturals al servei dels seus ciutadans que permeten de dialogar, en igualtat i productivitat, amb altres comunitats autònomes. Té una llengua pròpia que ha de desenvolupar plenament i, gràcies al seu estatut d'autonomia, pot establir unes relacions sense reticències ni malentesos, tenint en compte que hem de vetllar especialment

insistien que, aquest cop, no es tractava de fer proclames solemnes. Es tractava d'anar per feina. Es definia un calendari. Bartomeu Rotger, l'amfitrió, anunciava que abans de gaires dies tindria lloc una reunió de directors generals –els executors de les conselleries– per "materialitzar" les propostes que s'acordessin en la cimera d'Eivissa. El conseller de Cultura del govern balear també avançava la ce-

lebració d'una pròxima reunió a Maó, i una de posterior a València, indicant que, d'aquesta manera, s'institucionalitzaven, de mutu acord, unes reunions trimestrals que traçarien les línies mestres d'aquest esperit, "decidit i entusiasta" de cooperació entre les tres comunitats autònomes. Darrere els micros i els consellers, un retrat gegant del rei Joan Carles I a cavall, franja morada al tors, presidia, més aviat

absent, la conferència de premsa. Als costats, Lluís Coll, Pilar Ferrer i Joan Marí, els "consellers" de Cultura dels Consells Insulars de Menorca, Mallorca i Eivissa, respectivament, assentien a les paraules de Rotger. Tota la seqüència d'activitats posteriors va esdevenir una repetició, corregida i augmentada, de les premonicions del dinar a l'Hotel Royal Plaza. Tres consellers que no es conei-

Una entrevista insòlita. Els tres consellers de Cultura dels Països Catalans parlant, per a EL TEMPS, en una mateixa taula.

RAFA GIL

per les relacions amb les comunitats del nostre entorn cultural.

EL TEMPS. Parlem d'un mercat cultural comú?

PILAR PEDRAZA. És clar. Tenim un mercat cultural de deu milions d'habitants, que és moltíssim. Cadascun de nosaltres té un mercat relativament petit. En canvi, un mercat compartit per tres autonomies, és un terreny formidable en termes d'economia, diguem-ne cultural.

EL TEMPS. Malgrat aquestes opinions compartides, hi ha temes de cooperació que poden semblar més "delicats" i que no han esmentat. Parlo de política lingüística, de la possible cooperació en els lectorats de català a les universitats estrangeres, o de la creació, sempre postposada, del patronat de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

BARTOMEU ROTGER. Les converses han estat extenses. De totes maneres, hi ha acords puntuals en tres o quatre qüestions concretes. L'edició de les obres completes

del pare Batllori; després un seguit de línies referides al teatre, com l'intercanvi, la promoció, la producció i les ajudes a aquest sector cultural, o qüestions de música, grans exposicions o producció audiovisual..

EL TEMPS. Què significa aquest acord en la producció audiovisual?

JOAN GUITART. Nosaltres pensem que aquest és el gran tema pendent. Això és veritablement un repte, que tenen plantejades totes les cultures, però que, en el nostre cas, necessita una atenció especial. I pensem dedicar-li-la. Tant en els aspectes de producció audiovisual, adreçada al camp escolar, com en un sentit més industrial. El que farem és buscar les persones que, a través d'una comissió, ens puguin fer propostes concretes de treball. La consellera hi ha posat especial atenció i nosaltres coincidim plenament que aquesta és una qüestió fonamental. La resta de temes, que vostè comentava, no els hem tractats especialment. Ja hi haurà temps de tractar-

los tots, però, de fet, en política lingüística, s'ha establert una col·laboració permanent en el reciclatge del professorat. Ara, de moment, la millor manera de traduir aquest esperit, l'hem trobada en el món del teatre. A tot arreu es fan produccions, hi ha una necessitat de buscar autors contemporanis prou engrescadors en la nostra llengua i hi ha unes possibilitats reals de teixir uns circuits estables. El que cal, i aquest és el resultat de les converses, és tenir la voluntat de fer funcionar coses conjuntament.

EL TEMPS. L'evolució de la realitat política pot condicionar aquesta voluntat d'entesa?

PILAR PEDRAZA. La política cultural comença a estar, afortunadament, bastant normalitzada. En tot cas, ens trobem davant situacions irreversibles. Des del punt de vista cultural, mantindrem els passos endavant.

(Potser, aquest cop, sense complexos).

O.M.

xien personalment establien els mecanismes per a generar cultura compartida. Això era tot. Massa, gairebé.

Les conseqüències directes de l'encontre, per tant, hi seran. S'executaran convenis i acords. Les pistes s'han definit. Els conservatoris de les Illes establiran sistemes de beques amb els conservatoris peninsulars, les programacions teatrals tindran en compte tot el circuit de

viles i ciutats que s'ha teixit aquests darrers anys, les grans exposicions es mouran, molt més sovint, per les tres capitals, les agendes de la producció cultural saltaran, esglaonadament, entre comunitats. Tots aquests fluxos es poden complementar, en un futur immediat, en àmbits més compromesos. L'establiment d'una estratègia de producció audiovisual pròpia, apuntada sobretot per Pilar

Pedraza, s'allunya d'una simple política d'intercanvis. Fins i tot, la cooperació en temes de llengua, a partir de les tres direccions generals de Política Lingüística, pot trobar nous espais de definició. Sembla que les inhibicions dels 80 hagin deixat pas a les ambicions dels 90, però, de moment, Eivissa encara és una illa.

Oriol Malló